

SATURNUS
70 LET

glas SATURNIUSA

LETO XXXII

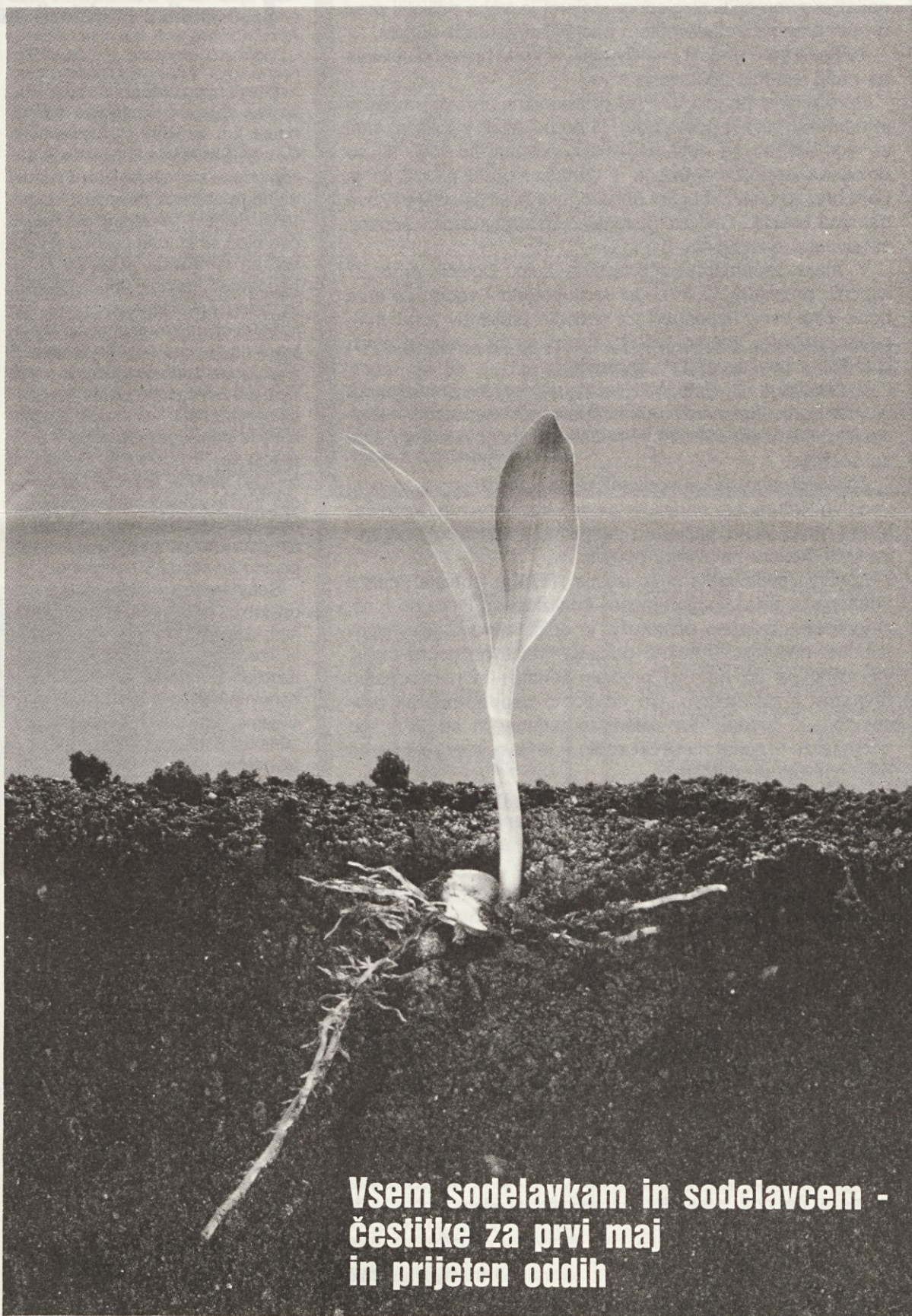
ŠTEVILKA 4 — 1991

11 167466

Po informacijah iz dobro obveščениh krogov se v Saturnusu tačas »mного dogaja, a nič ne zgodi«. Z najpomembnejšimi od teh dogajanj nas na kratko seznanja glavni direktor na 2. strani. V tozdih je prava novost, ki je že »napočila«, začetek tržnih odnosov z Orodjarno, o čemer pišemo na 5. strani. Na zadnji strani pa lahko preberete, da je izguba, ki jo pridelajo naši počitniški domovi, vredna kakih 150 regresov za dopust.

Sicer pa bi tokrat namesto vsebine lažje naredili seznam tistega, česar v tej številki ni. Ni še informacij o možnostih predčasnega upokojevanja in o pomoči, ki jo bo zainteresiranim delavcem nudil Saturnus. O tem namreč šele zdaj odločajo delavski sveti. Ne pišemo tudi še o kolektivni pogodbi našega podjetja, ki pa je v pripravi. Prav tako še nič ne vemo o občnih zborih sindikata in o bodočih predsednikih; v prihodnosti utegnejo biti take zadeve mnogo bolj zanimive in pomembne kot nekoč.

Šele prihodnjic nameravamo tudi predstaviti projekt VAPAP, ki je med delavci v pisarnah najbolj znan zaradi obveznih popisovanj tekočega dela.

**Vsem sodelavkam in sodelavcem -
čestitke za prvi maj
in prijeten oddih**

BURNA POMLAD V SATURNUSU

Ko se uvajajo spremembe, se vedno pojavljajo odpori. Spremembe namreč zahtevajo nov način obnašanja, česar ljudje ne sprejmejo radi. Znano pa je, da je svoje okolje najlažje spremeniti z zgledom; najprej je treba počistiti pred svojim pragom in šele potem postavljati zahteve drugim.

Zastavili smo projekt in aktivnosti, ki bodo bistveno vplivale na naše letošnje poslovanje.

Sprožili smo projekt VAPAP (Vrednostna analiza procesov in administrativnih postopkov), ki bo pokazal, v kolikšni meri se administrativna dela podvajajo; pokazal bo tudi, ali so določena opravila potrebna v današnji obliki ali pa jih je potrebno združiti z drugimi opravili, ukiniti ali pa odpreti nova delovna mesta. Gre za racionalnejšo organizacijo administrativnega poslovanja.

V maju pričenjamo s projektno šolo. Določili smo 27 ključnih projektov, ki jih bodo vodili projektni vodje. Že ti se bodo strokovno usposobili za vodenje projektov z računalniško podporo. Imamo tudi 15 projektov za uvajanje novih izdelkov z novim profitom za podjetje.

V Orodjarni in Embalaži tečejo intenzivne priprave za zagotavljanje kakovosti po mednarodnih standardih kakovosti. Cilj teh prizadevanj je pridobitev spričevala kakovosti za podjetje.

Zaključili smo ciklus podjetniškega izobraževanja za ožje vodstvo Saturnusa, nadaljuje pa se izobraževanje organizatorjev proizvodnje, kar mora prispevati k izboljšanju organizacijske kulture celotnega podjetja.

Zunanja svetovalna organizacija ITEO je izdelala analizo finančnega položaja Saturnusa. Analizirali so finančno moč, dolgoročno finančno ravnotežje in dolgoročno plačilno sposobnost podjetja. Trenutno podjetje »relativno dobro stoji«. Opozorili pa so nas na problem terjatev in neracionalno ravnanje z materialom. Če ne bomo uspeli povečati proizvodnje in prodaje ter zmanjšati terjatev in stroškov, bo podjetje že v nekaj mesecih zašlo v težave in pojavil se bo problem tudi pri plačah.

Naše ljudi smo informirali in pripravili podlage za predčasno upokožitev. Žal bomo zaradi omejenih sredstev lahko zagotovili dokup delovne dobe le za tiste kandidate, ki jim do upokožitve ne manjka več kot dve leti.

Avtooprema je vključena v pilotski projekt lastninjenja preko republiške agencije za razvoj. Naredili smo že začetne korake v sodelovanju z ameriškimi svetovalci iz IFC. Ugotavljamo, da je bilo naše prizadevanje, da se vključimo v pilotski projekt lastninjenja, na mestu. Pridobili smo veliko novih informacij, ki jih bomo koristno uporabljali v vsem podjetju. Projekt se nadaljuje in bo zaključen v prvem četrtletju naslednjega leta.

Veliko energije smo vložili v sklepanje joint-venture poslov za tiskarno in orodjarno. Žal teh za nas tako pomembnih projektov zaenkrat ne moremo uresničiti zaradi političnih razmer v Jugoslaviji.

So težki časi. V okolju se bodo politične in gospodarske razmere še bolj zaostrele. Ali naj se predamo? Ne! Biti moramo boljši od drugih.

Glavni direktor
Jožko Čuk

Finančni položaj Saturnusa je trden

Kljub gospodarski krizi je uspel Saturnus lani ohraniti in celo nekoliko povečati svojo finančno moč, je pokazala revizija, ki jo je opravil Inštitut za tržne in ekonomske odnose. 11. aprila je analizo predstavil mag. Živko Bergant.

Finančni položaj je analiziral glede na dolgoročno plačilno sposobnost kot temeljni cilj poslovanja. Položaj Saturnusa kot celote je dokaj trden, saj se je lani vrednost trajnega kapitala povečala, dolgoročni dolgovi pa zmanjšali. Finančna moč se je torej povečala, vendar pa je analiza pokazala nekaj negativnih trendov. Mag. Bergant je poleg povečanja zalog za več kot 100 odstotkov in povečanja terjatev do kupcev posebej izpostavil nevarnost dezinvestiranosti; vrednost osnovnih sredstev se je v lanskem letu še zmanjšala in stopnja njihove odpisanosti dosega v povprečju že 77 odstotkov. Še najbolj novi so stroji in oprema Avtoopreme, kjer je stopnja odpisanosti »samo« 68-odstotna; v Embalaži in Orodjarni so osnovna sredstva odpisana že skoraj 90-odstotno.

Saturnus zagotavlja skoraj 59 odstotkov obratnih sredstev z lastnimi dolgoročnimi viri; v tej številki je sicer skrita tudi obračunana amortizacija, ki ni bila reinvestirana v osnovna sredstva, a tudi če jo odštejemo, smo zelo blizu idealni, 50-odstotni stopnji pokritja. Finančno ravnotežje podjetja je torej visoko nad povprečjem panoge, čeprav se je nekoliko poslabšalo v primerjavi z letom prej. Slika bo vsekakor manj idealna, ko bo treba odpisati osnovna sredstva zamenjati z novimi.

Analiza se ukvarja z golimi številkami, te pa seveda kar nekaj povedo o položaju posameznih tozdov in o notranjih razmerjih. Orodjarna se je pokazala kot najbolj rentabilna, saj je lani povečala vrednost trajnega kapitala kar za polovico. Čeprav so se njene zaloge povečale, je več kot polovico svojega kapitala posojala.

Tudi Embalaža je povečala vrednost trajnega kapitala, vendar najmanj od vseh tozdov - za 10 odstotkov. Njene zaloge so se več kot potrojile, zato se je morala dodatno zadolžiti. Stopnja zadolženosti tozda se z 32 odstotki že približuje kritični meji. Problematično je tudi povečanje terjatev do kupcev. Očitno je, da podjetje manj prodaja in še tisto, kar prodaja, ne dobi plačano. Preveriti je torej tre-

ba plačilne pogoje, prodajni program in razvojni program podjetja, priporoča mag. Bergant.

Od vseh tozdov je edino Avtoopremi uspelo lani nekoliko zmanjšati terjatve do kupcev. Vendar je 17-odstotno zmanjšanje še vedno premalo; prevelike terjatve in povečanje zalog sta torej tudi problema tega tozda. Sicer pa je Avtooprema lani približno za četrtno povečala vrednost svojega trajnega kapitala in izkazuje med vsemi tozdi najboljše finančno ravnotežje.

V. Cajnko

ALI JE PROBLEM ZAUPANJE?

Razprava po Bergantovi obrazložitvi analize finančnega položaja se je na koncu osredotočila na bodočo organiziranost Saturnusa. Čeprav je temeljna odločitev formalno že sprejeta, dvomi očitno še vedno obstajajo. Mag. Bergant jih s svojimi razmišljanji nikakor ni odgnal. Naša opredelitev bodočih podjetij se mu zdi protislovna; podjetje v pravem pomenu besede mora imeti namreč vse podjetniške funkcije: prodajo, nabavo, kadrovanje, finance itd. Prav tako mu ni šlo v račun krovno podjetje, kontrolirano »od spodaj«. Po njegovem mnenju ni krovno podjetje, kakor je zamišljeno v bodočem Saturnusu, nič drugega kot servis, ki ga lahko podjetja kadarkoli ukinejo.

Miro Miklič iz Avtoopreme je izpostavil vprašanje (ne)zaupanja v vodstvo, češ da je bil to eden od odločilnih dejavnikov, zaradi katerih se tozdi Saturnusa niso odločili za trdnejšo povezavo, torej za holding. Zaupanje ni ekonomska, temveč psihološka in sociološka kategorija, mo je odvrnil gost, in v lastninskem tržnem sistemu nima teže; v takem sistemu organiziranost ne temelji na zaupanju, temveč na mehanizmih, ki ščitijo interes lastnikov.

Ko se odločamo za obliko organiziranosti, je bistvenega pomena pač vprašanje, ali vidimo kakšno skupno vizijo in možnost sinergije med tremi programi, je menil Bergant in dodal, da imamo pri odločanju o bodoči organiziranosti popolnoma proste roke - ne glede na to, ali je Zakon o privatizaciji že sprejet ali ne.

Kakovost, proizvodnja, pa tudi prodaja

Plan je pomembna zadeva, a v roke mi je prišel tako pozno, da sem komaj uspela pogledati kaj več kot kazala. Oprostite mi torej, ker bo zorni kot tele predstavitev nekoliko omejen.

KAJ JE NA ZAČETKU?

Saturnus kot **Saturnus** začenja z uvodom glavnega direktorja, iz katerega izvemo, da smo v zadnjem desetletju tega stoletja, da nam bo težko, da bomo morali spremeniti ne le način dela, temveč tudi način razmišljanja, ter da nas bodo v ta namen še izobraževali in tudi motivirali.

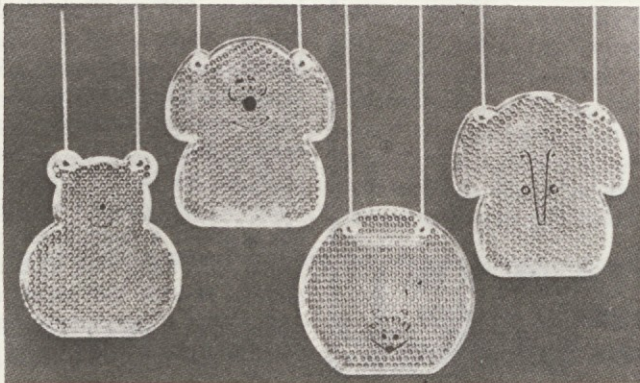
Embalaza najprej predstavi cilje poslovanja, pri čemer kot izhodišče postavlja svojo bodočo evropsko naravnost; ta pomeni, da bodo morali v prvi vrsti razvijati sistem zagotavljanja kakovosti in sistematično zniževati stroške, zatem pa so našteje naloge na tehnološkem in razvojnem, finančnem, informacijskem, kadrovskem področju idr..

Tudi **Orodjarna** začenja svoj plan s strateškimi cilji, pri čemer takoj na začetku pove, da namerava dosegati 3-odstotno letno profitno stopnjo, zatem, da namerava vztrajno povečevati obseg proizvodnje, v tem letu celo za 30 odstotkov, še zatem, da namerava tudi prodajati in sicer za začetek 30 % zunaj Saturnusa, potem, da bo v enem letu prenovila 40 % proizvodnega programa Strojegradnje, še potem pa, da bo vpeljala sistem celovitega zagotavljanja kakovosti, da bo vpeljala računalniško

aktivnostmi, ki jih naštevajo kot najnujnejše za doseg temeljnega cilja (vključitve v mednarodno delitev dela) namreč postavljajo »Program Q« na prvo mesto in to je tudi prvo področje, ki ga razčlenjujejo v planskem dokumentu - pred planom proizvodnje. Pomen uvajanja projekta kakovosti posebej omenjajo tudi v planu proizvodnega sektorja in tiskarne.

Avtooprema, ki je sicer že pred nekaj leti kot prva v Saturnusu začela uvajati »program Q«, piše o kakovosti v drugem poglavju, kjer predstavlja letošnje naloge sektorja za kakovost. Kot že rečeno, zaseda prvo, častno mesto v gospodarskem načrtu plan proizvodnega sektorja, med aktivnostmi, s katerimi bo dosežen temeljni cilj - dobiček, pa je zagotavljanje stabilne kakovosti omenjeno na zadnjem, petem mestu (za povečevanjem produktivnosti, zmanjševanjem stroškov itd.), kar morda pomeni, da so z doseganjem prizadevanji prišli že tako daleč, da zagotavljanje kakovosti ni več vprašljivo.

S projektom celovitega zagotavljanja kakovosti so leto začeli tudi v **Orodjarni**, vendar so to v planskem dokumentu opazili šele pod peto točko, enako pa tudi med strateškimi cilji. Kot kaže, so

podprtje načrtovanja in vodenja proizvodnje, uresničila projekt sovlaganja s firmo Haidlmair in razvijala kadre.

V **Avtoopremi** je glede temeljnih ciljev očitno že vse jasno, zato so na vodilno mesto v gospodarskem načrtu postavili kar plan proizvodnega sektorja, katerega osnovni cilj je: »ustvarjanje in povečevanje dobička na osnovi učinkovitejšega koriščenja živega dela in tehnične opreme«. Sledita plan sektorja za kakovost in plan razvoja; plani vseh sektorjev so zelo podrobno razčlenjeni.

KAJ JE NAJPOMEMBNEJŠE?

Očitno zmanjševanje stroškov. V nobenem tozdu tega niso pozabili omeniti praktično pri nobenem segmentu poslovanja.

KAKO POMEMBNA JE KAKOVOST?

Če je vrstni red merilo pomembnosti, potem pripisujejo zagotavljanju kakovosti največji pomen v **Embalazi**. Med

mnenja, da morajo najprej pridobiti več dela, da ga bodo lahko potem kvalitetno izvajali.

KAJ JE NA KONCU?

Kot se spodobi, so na zadnjem mestu v tej zbirki planov zapisane naloge »Delovne skupnosti skupnih služb«. (Navednice sem zapisala zato, ker se skupne službe edine še predstavljajo z imenom iz dobe združenega dela, medtem ko so se **Embalaza**, **Avtooprema** in **Orodjarna** že odrekle stari tituli.) Na približno stoti strani knjige torej izvemo, da bo potem, ko bodo v proizvodnji in razvojih tozdrov naredili vse, kar je potrebno, **Saturnus** tudi načrtoval prodajo, oblikoval cene in prodajal. Najbrž ni treba posebej omenjati, da bo tudi nabavljal, opravil finančne posle, kadroval in zagotavljal varno delo, na koncu pa bo svoje opravil še sektor za razvoj in investicije.

V. Cajnko

Novi zakon bo zaostрил možnosti za upokojitev

Postopoma naj bi starostno mejo dvignili na 58 let pri ženskah in pri moških na 63 let

LJUBLJANA, 16. aprila - Kar zadeva invalidsko varstvo, daje delovno besedilo predloga za izdajo zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju z zakonskim osnutkom preveč poudarka pasivnim pravicam. Tudi v tem zakonu naj bi bila bolj poudarjena težnja po takšnih oblikah, s katerimi bi invalidom omogočili vrnitev v delovno okolje, so menili na današnji seji komisije republiškega izvršnega sveta za invalidsko varstvo.

Poleg obveznega zavarovanja za celoten obseg pravic in tudi za ožji obseg pravic, naj bi z novim pokojninskim zakonom uvedli tudi prostovoljno zavarovanje za določene kategorije, povedala je predstavnica republiškega sekretariata za delo, ko je prav bodo v načelu gradivo. Če ne dobe ostali nesprenjeni, je pa predvideno postopno (po pol leta v naslednjih šestih letih) zvišanje starostnih pogojev. S 15 leti delovne dobe se bo mogoče upokojiti tako kot doslej, ženske pri 60 in moški pri 65 let starosti. Pri 20 letih delovne dobe se lahko po sedanjem zakonu ženske upokojijo s 55 leti starosti in bi to starost postopoma dvignili na 58 let za ženske in na 63 let za moške. Prav tako naj bi bila predčasno upokojitev, ta naj bi bila mogoča le za določene kategorije (delavce, ki so izgubili delo zaradi stečaja podjetja, prenehanja delovne invalidnosti in III. kategorije), predvidevanje starostne meje za predčasno upokojitev, in to za ženske na 53 let starosti in za moške na 58 let starosti.

MIHAELA ŽITKO

Upokojiti se bo torej vse težje, pove tale članek iz »Dela«. Saturnus pa ima za to prehodno obdobje pred zaostřitvijo pogojev pripravljen program za spodbujanje upokojevanja, s katerim so predvideni dokupi let (največ dveh) ali pa stimulative odpravnine. O tem prav zdaj odločajo delavski sveti; več torej v naslednji številki.

JANČIČ, Zlatko: Marketing: strategija menjave.

KASIMIR, Christoph: Turbo Pascal 5.5: Kennenlernen und Beherrschen Vom rasche Einstieg zum perfekten Programm.

KLUG, Paul: Bauphysis: Grundlagen und praktische Anwendungen.

MOTOR Trafic in Sweden: Bilindustri-föreningen - AB Bilstatistik, 1989.

NAVODNIK, Janez: Plastik-rodjar: priročnik: plastične mase, predelava, orodja.

OFFENTLICHE Aufträge und europäischer Binnenmarkt: Europäische dokumentation.

PERNEK, Franc: Družbene finance in finančno pravo: v teoriji in praksi.

PÜCELJ, Rudolf: Zavarovanje v poslovnih praksi.

RANDAL, Rosemary: Skupinska dinamika v skupnosti: ali - ni treba, da so vaši sestanki tako neznosni.

REBERNIK, Miroslav: Ekonomika inovativnega podjetja.

RICHTLINIEN für die Vermeidung der Gefahren durch explosionsfähige Atmosphäre mit Biespielsammlung: Explosionsschutz-Richtlinien.

SAECHTLING, Hansjürgen: Kunststoff Taschenbuch.

SCHUMNY, Harald: Personal Computer in Labor: Versuchs-und Prüffeld.

STANIČ, Gojko: Delniška družba v mešani lastnini in podjetniška zakonodaja: akcijska raziskava: projekt: Moja zakonodaja.

ŠINKOVEC, Janez: Temeljni akti podjetij in družb.

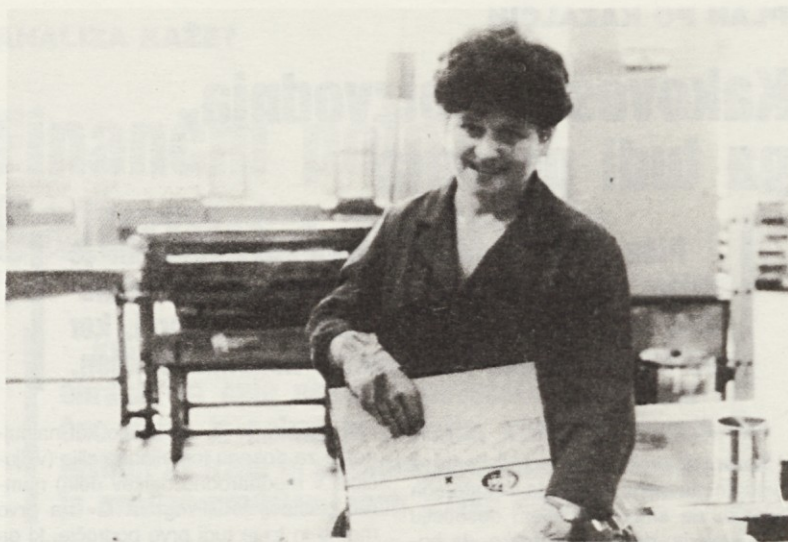
TATSACHEN und Zahlen aus der Kraftverkehrswirtschaft.

ZBIRKA Propisa o deviznom i spolnotrgovinskom poslovanju.

ZELLER, H. J.: The Best on Quality: Targets, Improvement, Systems.

Danijela Rešetar

Marija Čop - kje drugje, kot za škarjami.

DELAVKI PRAVITA: ŠE SREČA, DA IMAMO DELO!

Čakanje, potem pa delo v podaljšanem delovnem času, to je za delavce vsekakor precejšnja psihična in fizična obremenitev. Bili so časi (ne davni), ko bi tak sistem prerazporejanja delovnega časa izzval glasen upor. Danes godrnjanja delavcev praktično ni slišati. Tu in tam pripomnijo, da bi bilo pravično, če bi šli v nesezoni na čakanje tudi režijci - sicer pa bolj ali manj potrpežljivo delajo.

»Še sreča, da imamo delo,« pravi Danijela Rešetar iz štirioglatega oddelka, Marija Čop iz okroglega oddelka pa dodaja: »Ko smo bili na čakanju in na prisilnih dopustih, nas je skrbelo, ali bo dovolj dela, da bomo lahko ure nadomestili. Bali smo se, da bomo ostali brez zaposlitve.«

Obe sogovornici sta zaposleni v Saturnusu že polnih 20 let in sta znani kot dobri delavki. Minus iz prvih dveh mesecev sta obe že nadomestili in sta imeli sredi aprila že »višek«. To seveda pomeni, da sta občasno delali po 12 ur ali celo

več. Pritožujeta se ne, pač pa vda ni v usodo pravita, da bo pač treba potpeti, čeprav je seveda tak ritem dela utrudljiv in čeprav je družina zaradi tega prikrajšana. Sicer pa več kot osemurno delo zanju ni novost; vendar so imeli delavci prejšnja leta v takih primerih plačane nadure...

Ti časi so mimo; ko pa nanese beseda na plačilo, imata sogovor-

nici vendarle pripombe. Obe sta univerzalki, torej delata ob različnih strojih in napravah, kjer ju pač potrebujejo. Premeščanje je neprijetno, ker se je treba sproti privajati na različna dela in na različna delovna okolja; univerzalka imajo zato nekoliko višje osebne dohodke kot »navadne« delavke. Vendar pa je univerzalk veliko in vse le ne prevzemajo enakih obremenitev.

Delo na škarjah, na primer, je eno najtežjih v proizvodnji: delavka ves čas stoji praktično na eni nogi in vsak dan preloži več ton pločevine. Četudi je na oddelku veliko univerzalk, se pri škarjah večinoma menjavajo le tri ali štiri. Pri plači pa se jim prav nič ne pozna, da pogosto opravljajo to težko delo, prav tako pa ni nobene razlike, če ga opravijo dobro ali slabo, je povedala Marija Čop.

Vsekakor bodo delavci-univerzalci lažje kot drugi nadomestili manjkajoče ure in si nabrali ustrezno zalogo ur za nesezonske mesece. So pa tudi taki delavci, ki imajo po 100 manjkajočih ur, vendar jih je prav težko vključiti ob koncah, ker se ne znajo prilagoditi drugačnemu delu, ali pa se nočejo. To je povedal Brane Novak, vodja obrata Moste, ki se je pogovoru pridružil na koncu. Težave bodo imeli tudi tisti delavci in delavke, ki so pogosto v bolniškem staležu. Takih ni malo, kajti v bolniškem staležu je vsak dan skorej četrtina zaposlenih v neposredni proizvodnji Embalaže.

V.C.

EMBALAŽA

Delovni čas na zalogo

Obdobje čakanja na delo v Embalaži, o katerem smo že pisali, se je zaenkrat končalo. Prihajajo namreč sezonski meseci in obseg dela se povečuje, čeprav žal ne dosega lanske ravni.

Kot vemo, se v Embalaži niso odločili za čakanje z zmanjšanim osebnim dohodkom, kakršnega poznajo v marsikaterem drugem podjetju, pač pa so delavcem in delavkam, večinoma tistim iz neposredne proizvodnje, beležili manjkajoče ure, ki jih bodo nadomestili v času sezone. V Embalaži je 125 delavcev, ki so si v prvih dveh mesecih po sili razmer nabrali več kot 30 manjkajočih ur; precej je tudi takih, ki imajo blizu 100 »minus ur« ali še več.

Obseg dela se je začel povečevati; naročila za april so celo

nekoliko večja, kot je bilo predvideno po dinamičnem planu proizvodnje, resda pa so kljub temu manjša kot v istem mesecu lanskega leta. Zmanjšalo pa se je tudi število zaposlenih (za dobrih 7 %) in tako se je nadomeščanje manjkajočih ur že začelo. Ponekod so organizirali občasno 12-urno delo ali pa delo ob sobotah in nedeljah; vodja proizvodnje Embalaže Andrej Žontar pravi, da se trudijo delavce razporejati tako, da ne delajo nenehno isti v podaljšanem delovnem času. Delovni čas se seveda podaljšuje tam, kjer so večja naročila; na oddel-

ku vlečenih proizvodov, na primer, teče proizvodnja v drugi polovici aprila v dveh izmenah po 12 ur. Tudi potem, ko bodo delavci nadomestili manjkajoče ure, se ne bodo mogli vrniti v normalni delovni ritem. Na višku sezone namreč v Embalaži ne nameravajo zaposlovati delavcev za določen čas kot prejšnja leta, pač pa bodo vse delo opravili redno zaposleni delavci. Ti naj bi si tako do jeseni nabrali po 100 ali celo 200 ur »viška«, ki bi ga porabili pozimi, ko je malo naročil.

Zaradi novega načina razporejanja delovnega časa se mo-

rajo delavci in delavke tudi večkrat menjavati na različnih delovnih mestih. Tak način dela je zahtevnejši tako za delavce za stroji kot za organizatorje proizvodnje, vendar se mu bo treba privaditi. Sčasoma bomo morali doseči, pravi Andrej Žontar, da bodo vsi naši delavci v proizvodnji postali univerzalci. Spremeniti pa se bo moral tudi sistem nagrajevanja, da bodo delavci dejansko bolj plačani, če bolje delajo. Še posebej pomembno je, da se nagrajevanje veže na kvaliteto, ne samo na količino.

Preživeti bo treba z manj denarja

Z aprilom v Orodjarni in vzdrževanju začnajo s tržnim načinom poslovanja. Z Embalažo in Avtoopremo sklepajo pogodbe o opravljanju orodjarskih in vzdrževalnih del. Že zdaj je očitno, da bo naročil znatno manj kot v preteklem letu, pa tudi cene storitev so morali spustiti v povprečju za dvajset odstotkov.

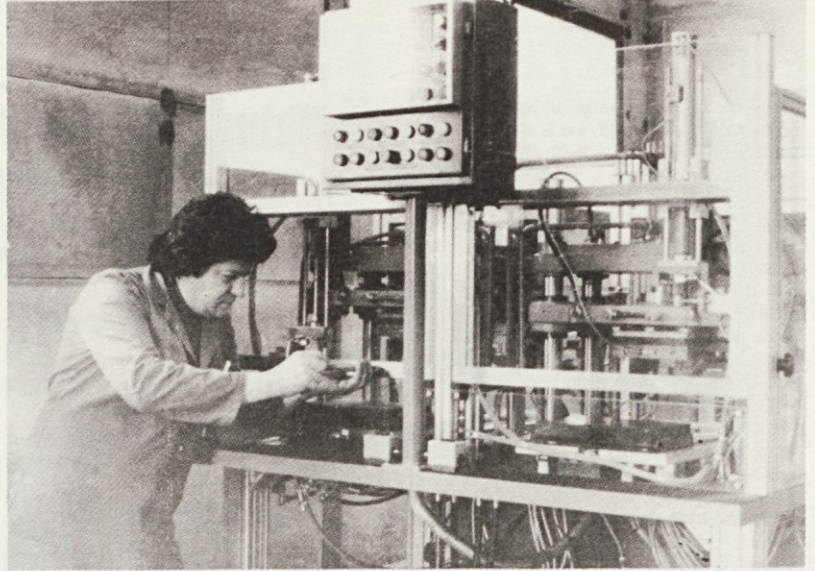
Dosedanjemu sistemu, ko sta ostala dva tozda preprosto pokrivala stroške Orodjarne, je torej odklenkalo precej prej, kot so splošno pričakovali v Orodjarni. Neugodne razmere na trgu so namreč močno stisnile Embalažo in Avtoopremo; Embalaža, ki se zlasti zaradi neplačanih dolgov kupcev otepa s kroničnimi likvidnostnimi težavami, Orodjarni že od oktobra dalje praktično ne plačuje več storitev. Avtooprema je račune sicer poravnala, vendar z nenehnimi pripombami, da so domače orodjarske in vzdrževalne storitve predrage in da na ta način ne bodo vzdržali cenovne konkurence drugih evropskih proizvajalcev svetlobne opreme.

Po novem bo Orodjarna plačana le za dejansko opravljene storitve. Del kapacitet, tako so se pogodili, jemljeta Avtooprema in Embalaža v zakup; gre za določena rutinska, ponavljajoča se dela. S temi storitvami bo v letošnjem letu Orodjarna iztržila protivrednost približno 6 milijonov mark. Ostalih internih naročil naj bi se nabralo za približno enako vrednost; to so seveda le predvidevanja, kajti pogodbe zanje

se bodo sklepale posebej.

Kaj te številke pravzaprav pomenijo, vidimo šele iz primerjave s preteklim letom. Lani je Orodjarna z internimi deli iztržila 16 milijonov mark, letos jih bo največ 12 milijonov. Obseg interne realizacije se bo namreč zmanjšal za približno 30 %, cene storitev pa bodo nižje v povprečju za petino. Iluzorno bi bilo pričakovati, da bodo ves izpad nadomestili s pridobitvijo zunanjih naročil, še posebej, ker se komercialna funkcija za Orodjarno še oblikuje. V Orodjarni torej razmišljajo, kako preživeti z zaenkrat le nekoliko povečano zunanjo realizacijo, ki naj bi jim letos prinesla za 3 do 4 milijone mark prihodka.

Treba bo zmanjšati stroške. To nikakor ni samo njihova interna zadeva; računajo tudi na zmanjšanje stroškov za delo skupnih služb. Pomembna postavka so osebni dohodki; število zaposlenih v Orodjarni se bo letos predvidoma samo z upokojitvami zmanjšalo približno za 10 odstotkov. Pri tej, tako imenovani »mehki varianti« zmanjševanja števila zaposlenih, pa bodo lahko ostali le, če se bo vzporedno s tem povečala produktivnost. za to

Strojegradnja za avtoopremo

Tudi naša strojegradnja bo prispevala svoje, da bo v Avtoopremi stekla proizvodnja žarometov in svetilk za novega Galfa. Trenutno ima za ta namen kar 27 naročil v skupni vrednosti 1,5 milijona nemških mark. Več kot tretjino tega sta vredni samo dve peči, za sušenje paraboloidov in za temperiranje, ki sta že na Letališki. V oddelku strojev še preizkušajo stroj za preganje (likanje) folije, (na sliki, ob njem pa Hamdija Hadžić, ki je opravil montažo), pa tudi stroj za toplotno varjenje plastike bo kmalu končan.

Približno tretjino naročenih strojev in naprav razvijajo v razvojnem oddelku strojogradnje, dve tretjini pa v Avtoopremi. Roki so zelo kratki, kajti tudi Avtooprema pozno dobi potrebne informacije od Helle.

Sicer pa vodja oddelka strojev Marjan Šušteršič pravi, da so zadovoljni, ker so se ob tem delu spoznali s programibilnimi krmilniki, ki omogočajo večjo kvaliteto in zanesljivost strojev. Predvsem pa so zadovoljni, ker imajo po dolgem času razmeroma veliko naročil. Zmogli so njihovega oddelka so tolikšne, da bi lahko vsako leto opravili še enkrat toliko dela.

pa je v prvi vrsti treba pridobiti nova naročila, sicer tudi prizadevanja za racionalnejšo organizacijo dela ne morejo obroditi sadov.

Prihodnost Orodjarne je torej v veliki meri v rokah komercialistov; tako je ena od prednostnih nalog organizacija učinkovite prodajne funkcije, ki naj bi se, zaradi boljše koordinacije, preselila na lokacijo Op železnici. Verjetno se bodo preselili tudi konstrukterji orodij iz Avto-

opreme, da bi bile vse faze proizvodnje orodij od konstrukcije do končne izdelave čim tesneje povezane. Sprememba pa ne bo kar čez noč in tako v Orodjarni konec leta pričakujejo nekaj izgube. Načelno velja dogovor z Avtoopremo in Embalažo, da bosta v tem prvem letu notranjih tržnih odnosov izgubo pokrili - nepovratno ali pa v obliki vložka v Orodjarno, kar se bodo dogovorili kasneje.

V. Cajnko

V kuhinji: dela čez glavo

Že najmanj pred tremi meseci sem obljubila našim dekletom iz kuhinje, da bõm njih in njihove probleme »dala v časopis«. Ampak kaj, ko sem taka kot vsi drugi; pridem jest, najrajši takrat, kadar imam ravno čas, zadovoljna sem, ker me prijazno postrežejo, sicer bi se rni še kakšna kost zataknila v grlu, in pri tem ne vidim nikakršnih problemov. Poleg tega kar verjeti nisem mogla, da si v teh časih, ko se vsi bojijo za zaposlitev, sploh še kdo upa godrnjati. Ampak Manca me je vsakokrat, ko sem prišla na malico, tako strogo pogledala, da končno nisem več vzdržala in sem se pojavila pri njih s fotoaparatom in blokom.

Dokler bo kaj za jesti, se kuharicam ne bo treba bati za službo. Ta privilegij pa morajo drago plačevati. Z upokojitvami v zadnjih mesecih se je ekipa prepolovila in tako je danes v našem obratu družbene prehrane pet kuharic in en kuhar, kuhajo pa za ves Saturnus in še za podjetje Mineral. Vsak od njih torej vsak dan pripravi topli obrok za 200 ali 300 ljudi; potem še pomijejo in pospravijo, marsikdaj pa opravijo tudi delo čistilke, ki je pogosto v bolniški. Na delo prihajajo ob štirih zjutraj, da je malica pravi čas pripravljena. Imajo že

po 30 ali 40 nadur, ki se ne izplačujejo, izkoristiti pa jih nimajo kdaj.

Pa bi vse šlo, pravijo, če bi imeli v kuhinji primerno opremo. Vendar je tam vse zastarelo: delilni pult se je v 20 letih prepojil z maščobo, štedilniki in pomivalni stroji so zreli za upokojitev. Obljub, da bodo dobili novo opremo, je bilo že veliko, ampak z obljubami se ne da kuhati in pomivati. Posledica »varčevanja« so danes veliki nepotrebni stroški. Marko Mihelčič, vodja obrata družbene prehrane, kot iz rokava stresa izračun o odvečni porabi vode. Pomivalni stroj opravi 50 pomivanj na dan; ker pa je zastarel in dotrajan, morajo posodo na koncu splakovati na roke. Na mesec, pravi Marko, porabijo samo za to približno 7.000 litrov vode, kar znese 84 kubikov na leto. Kako potratni so štedilniki, ni izračunal, a kuharice so povedale, da traja dve uri, preden voda v kotlu zavre.

V zastareli in slabo opremljeni kuhinji je zelo težko vzdrževati zahtevano higieno. Zaenkrat so sicer pri tem kar uspešni. Če pa se bo spet kdaj zgodilo, da bo sanitarna inšpekcija odkrila nesnago na delovnih površinah, na posodi ali v hrani, ne obračajmo očitajočih pogledov samo v obrat družbene prehrane.

Vita C.

SATURNUS NA SEJMIH

Malo novega, a lepo prikazano

V mesecu dni so se zvrstili kar trije sejmi, na katerih se je predstavil Saturnus. Avtooprema je kot vsako leto pokazala svoj proizvodni program na Salonu avtomobilov v Beogradu, čeprav je vzhodnojugoslovansko tržišče v zadnjem letu ali dveh zelo opešalo. Da vzrok niso v prvi vrsti politične razprtije, so pokazali poslovni obiski na našem razstavnem prostoru; vendar pa od teh obiskov večinoma ne bo poslov, kajti skoraj nobeno podjetje ni pripravljeno plačati blaga ob dobavi, kot zahteva Saturnus. Tako se v Avtoopremi tolažijo, da si niso naredili prav veliko škode, ker tudi letos niso razstavili nič novega - še celo cestno signalizacijo so si obiskovalci lahko ogledali samo na plakatu.

Embalaža je v aprilu razstavljala dvakrat. Fotografija je s sejma Alpe Adria, kjer je pokazala embalažo za široko potrošnjo in letošnjo novost - eco-can. Prvič je bila ob tej priložnosti organizirana sejemska prodaja, ki je pokazala, da so ljudem Saturnusove škatlice všeč.

V Zagrebu, na sejmu prehrane in kmetijstva, pa je bil obiskovalec všeč predvsem razstavnemu prostoru Embalaže. Všeč je bil tudi posebni žiriji, ki je ocenila, da je to najlepše urejen razstavn prostor na vsem sejmu. Čestitke naši propagandi!

TRAFEX '91

Vse v prometu je predpisano

Sejem je bil v Birminghamu v prvi polovici aprila, na njem pa je bila predstavljena oprema in ureditev za vse, kar leze in gre v prometu. Naša delavca sta tam iskala dodatne napotke, kako naj se Avtooprema usmeri pri osvajanju novih programov.

Poslovna odločitev Avtoopreme je, da osvajamo še nove programe. Eden od njih je cestna svetlobna signalizacija. To je bilo za nas še neznano področje; pionirsko delo sta opravila Miro Meden in Rudi Lovšin s pomočjo sodelavcev iz razvoja Avtoopreme in iz laboratorija za fotometrijo, homologacijo merjenja in predpise. Rezultat dela, opravljenega z veliko vneme, je že bila predstavitev možnih in za našo panogo zanimivih sistemov cestne svetlobne signalizacije. O tem ste lahko prebrali članek v januarjski številki glasila.

Pri tem delu pa nam je manjkal element, ki ga sicer v Avtoopremi pri osvajanju novih izdelkov vestno upoštevamo - predpis. Praktično za vsak izdelek, ki se uporablja v prometu, je točno predpisano, zakaj, kako in kje se bo uporabljal in kakšne morajo biti njegove lastnosti. Predpisi naj bi obstajali tudi za cestno svetlobno signalizacijo, ven-

dar so pri nas v primerjavi s tistimi v tujini še zelo pomanjkljivi. Ker želimo prodajati izdelke tudi zunaj naših meja, smo se odločili, da bomo poleg naših predpisov upoštevali tudi tiste, ki veljajo v drugih državah.

Priložnost, da spoznamo zahteve v tujini in svetovne trende razvoja na tem področju, smo imeli tudi ob obisku sejma Traffex, ki je bil pred kratkim v Birminghamu. Marsikatera od teh informacij nam bo koristila pri razvoju novih izdelkov, ker pa je ta program pri nas še v fazi osvajanja, ne bom opisoval podrobnosti.

V tujini si pod pojmom promet ne predstavljajo le avta in ceste, temveč udeležence, začeni s sprehalcem v parku, pešcem v trgovini, na pločniku, na avtobusni postaji, preko urejanja mirujočega prometa, torej parkiranja, do cestnega, železniškega in letalskega prometa v

običajnih in posebnih situacijah.

Cestna varnostna svetlobna signalizacija je predvidena za primere posebnih situacij v prometu. S predpisi so v tujini mnogo dlje kot pri nas. Če se zgodi nesreča zaradi pomanjkljivo ali nepravilno označene posebne situacije v prometu, sprožijo oškodovanci velike odškodninske zahtevke. Zato se posveča cestni signalizaciji velika pozornost.

Razveselim vas lahko (ali pa tudi ne) z informacijo, da je tudi ceste in promet nasploh že zaznamovala doba računalnikov in da se kartice, kakršne imamo za beleženje prisotnosti na delu, uporabljajo za vse več namenov. Kar predstavljajte si: brez kartice se vam ne odprejo vhodna vrata, na parkirišču se ne dvigne zapornica, ne odpre se vam prehod na avtobusno postajo, brez kartice se ne morete predstaviti

bančnemu avtomatu, da bi dvignili svoj denar, ne morete poklicati iz telefonske govornice ... Vse to je bilo predstavljeno na sejmu v Birminghamu.

In še dva utrinka iz prometa v Angliji.

Če želite postati pešec z angleškimi navadami, se postavite na avtobusni postaji v kolono eden za drugim in nikar si ne privoščite vrtanja, ker to ni »gentlemansko«.

Pa še nekaj za kolesarje. Tudi Angleži se nadvse radi vozijo s kolesi po mestu. Vendar pozor: čez nos in usta si dajo posebno kolesarsko masko za zaščito pred vdihavanjem škodljivih avtomobilskih izpušnih plinov. Videti je hkrati smešno in grozljivo, a ni večjega užitka, kot švigati s city bike-om med gostim levo tekočim prometom.

Rudi Korošec

Hitrejši, zmogljivejši in bolj povezani

Na zahodu (skoraj) nič novega, bi se lahko gasil moto letošnjega CeBITa v Hannoveru, čeprav je tako ogromen, da se ga v treh dneh nikakor ne da ogledati v celoti. Kakšnih res presunljivih novosti na HW (aparaturni opremi) ni bilo, zato pa je bilo toliko več novosti na programski opremi (SW) in komunikacijah.

Globalni trendi, prikazani na sejmu, so povezovanje računalniških omrežij med seboj, prehod na hitrejšo prenosno medije (fiber-optika, sateliti), povečevanje prepustnosti mrež in povezovanje računalniških sistemov različnih proizvajalcev v enotna omrežja.

Tudi lokalne mreže (LAN) so bile močno zastopane in praktično vsi proizvajalci tovrstne opreme so ponujali tudi povezave LAN s komercialnimi računalniškimi omrežji. Eno od novosti je predstavil ERICSSON; mimogrede, JUPAK omrežje za prenos podatkov v Sloveniji, je opremil Ericsson, ki je eden od vodilnih proizvajalcev profesionalne opreme za prenos podatkov. Najnovejši Ericssonov SW produkt je sistem za upravljanje in povezovanje LAN z VAN (lokalne računalniške mreže z zunanjim svetom), ki omogoča, da se celotno omrežje upravlja z enega mesta. Ericsson je ta produkt tudi demonstriral na svojem razstavnem prostoru na VAXu 3100. Seveda sem takoj izkoristil prilžnost in ga tudi sam preizkusil tako, da sem se iz Hannovera povezal z našim saturnskim računalnikom.

Naslednji trend, ki ga je bilo tako opaziti, je zmanjšanje fizične velikosti računalnikov. Če so se še na prejšnjem CeBITu pojavljale ogromne škatle velikih računalnikov, jih letos ni bilo nikjer več. Digital na primer, ki je lani predstavil svojo serijo 6000 in 9000, je imel letos 5 razstavnih prostorov v različnih halah in na vsakem je imel instalirane sisteme VAX station 4000 in 5000, ki so le malo večje od AT-ja v Tower ohišju, podpirajo pa preko 100 uporabnikov (so približno 5 do 7-krat močnejše od našega poslovnega računalnika).

Naslednja »novost«, ki se je tokrat prvič predstavila v večjem obsegu, so modemi za prenos podatkov po standardu V. 32, ki omogočajo prenos podatkov s hitrostjo 9600 baudov po navadni klični telefonski liniji. Lansko leto je predstavilo samo nekaj proizvajalcev in njihove cene so bile astronomsko visoke. Letos pa ni bilo praktično nobene resnejšega proizvajalca, ki jih ne bi imel v svojem proizvodnem programu. Zelo zanimivo ponudbo modularnih in StandAlone modemov je imel nemški proizvajalec modemov DIGITEC. Bil je eden redkih proizvajalcev, ki je ponudil trgu modularno ohišje, v katerega mo-

deme poljubno dodajaš. Tako si lahko širiš konfiguracijo modemov, ne da bi te skrbelo, ali imaš dovolj polj, električnih priključkov... Če je eno ohišje (vanj gre 10 modemov) premalo, preprosto dokupiš še eno. Rešitev je zelo elegantna in ohišje je narejeno v standardnih mehrah, tako da gre v vsako komunikacijsko omaro.

Kot je bilo opaziti že lani, je obdobje PC/XT-jev končano. Preselili so se iz pisarn in s pisalnih miz v proizvodna okolja, zajemalne postaje ipd.. Spremenili so se do nespoznavnih oblik. Nikoli bi si ne mislil, da je tista majhna škatlica, v katero moram dati magnetno (barkodno...) kartico, v bistvu pravi XT, le da je brez disketne enote, diska, tastature in ekrana. V hali 8 je bila polovica prvega nadstropja namenjena prikazu načinov zajemanja podatkov za prisotnost, spodaj pa je bilo prikazano, kako se zajemajo podatki neposredno v proizvodnji. V proizvodnih pogojih prevladuje barkoda, za prisotnost in varnost pa so sistemi zelo različni. Približno enako pogosto se trenutno uporabljajo magnetne kartice, inteligentne kartice in barkoda.

Gorazd Kikelj

Veliko za publiko, malo za strokovnjake

SAJ NI RES, PA JE!

Vzklik izraža splošni vtis o sejmu CeBIT'91 v Hannoveru, ki je bil en teden (od 13. do 20. aprila) gostitelj vseh, ki lahko na področju računalništva karkoli ponudijo, in tudi vseh, ki ponujeno potrebujejo.

Nekoč so bili sejmi namenjeni srečanju poslovnih partnerjev, iskanju novih rešitev in tudi idej, navezovanju stikov in predposlov, danes pa je žal vse namenjeno zgolj enemu cilju - privabiti pred razstavnimi prostor čim več ljudi. In tako si lahko ogledamo pantomimo, predstavo z Azurne obale, čarovnika, različne skeče, lajnarja z opico in še bi lahko našteval. Moram reči, da je bil velik odziv tudi na glasne prezentacije, ki so jih spremljale ovacije v stilu navijačev na nogometnem stadionu, vse pa

ob sodelovanju znanih posameznikov iz nemškega show-življenja, ki so svojo strokovnost (komika, čarovništvo, imitacije, itd.) povezali s strokovnostjo razstavljalca.

Veliko manj ali skoraj nič pa ni bilo odziva na strokovne prezentacije, namenjene poznavalcem in uporabnikom določenih tehnologij. Prednost tega pa je bila, da si je udeleženec prezentacije brez težav izbral sedišče ali stojšče.

V prihodnosti bomo uporabljali PC za različne delovne aplikacije, za razvedrilo pa na istem PC-ju poslušali resno ali zabavno glasbo kvalitete, primerljive s Hi-Fi-jem srednje ali celo visoke kakovosti (zbogom tetris 2D in 3D); posameznik, ki mu določeni »štikli« ne bodo povšeči, bodo lahko ročno spreminjali partiture in poslušali svoje lastne izvedbe;

V nedeljo zvečer boste lahko gledali na video posnetku nedeljski izlet v Portorož, v ponedeljek pa z majhno iznajdljivostjo že posnetek taistega izleta, za spremembo s Havajev. Vsa čarovnija je v komponiranju različnih slikovnih podlog na računalniku;

razvijanje filmov in izdelava diapozitivov bo popolnoma avtomatizirana, s to razliko, da lahko vse posnetke na računalniku še korigiraš, dopolnjuješ, odstranjuješ, kombiniraš in izdelavaš dias, ki ima z originalom malo skupnega; taiste originale lahko uporabiš za nadaljno obdelavo, npr. za pripravo reklamnega panoja, izdelavo reklame, embalaže, nalepk in vsega, kar je povezano s tiskom; možen je tudi obraten postopek, ko skeniraš tisk in ga preleviš v diapozitiv;

vsi, ki imate probleme z menjavo naše konvertibilne valute v tujo, pozor! V prihodnosti bodo na voljo avtomati, ki ti bodo na Prešemovem trgu izplačevali denar s tvojega računa, menjali velike bankovce v drobiž in obratno in izvajali devizen transakcije, vse legalno z vsemi pripadajočimi papirji,

za varnost našega bogastva se tudi ne bo treba bati, kajti na trgu bo cel kup varnostnih naprav, ki bodo vsakega zlikovca med drugim tudi identificirale, ga vklenile in poklicale organe reda.

Snovalci PPS (planiranja poslovnega sistema) in CIM (celovitega računalniškega podprtja poslovnih in proizvodnih procesov) - pozor! Programske opreme je bilo na sejmu veliko, vse lahko takoj naročite pri... (nekaj deset ponudnikov). Vendar nobene panike in zaletavosti! Ni dovolj, če kupimo ta trenutek najboljšo opremo; imeti moramo tudi ljudi, ki bodo znali to opremo prilagoditi konkretnim potrebam podjetja.

Pa še malo o zapostavljeni stroki. Na sejmu smo lahko videli nekatere aplikacije, ki so s svojo novostjo presenetile, poleg vsega pa se tudi predstavljalci niso pustili zmešati in so bili obiskovalcem pripravljeno izpolniti vse urne in neurne želje.

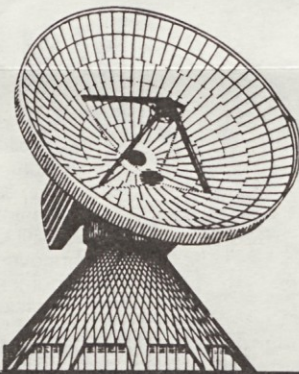
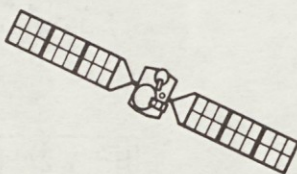
Če se na koncu še strogo usmerimo v tehnologijo C...: tu prav pride rek, ki pravi, da ni »NA ZAHODU NIČ NOVEGA«. Vtise resnično lahko sklenemo v zaključek, da je Saturnus s to tehnologijo, ki jo ima, že v Evropi.

Med uporabniškimi aplikacijami (SW) ni bilo videti skoraj nič novega, mogoče bi kazalo omeniti le nove verzije DUCT 5, ki ga imamo tudi mi, in nekaj primerov uvajanja ekspertnih sistemov v CAD/CAM/CAPP/CEA/.../CIM tehnologijo. Eden od predstavjalcev je bila tudi HELLA, s katero poslovno že sodelujemo, strokovno pa malo manj; lotila se je ekspertnega sistema, ki bi optimalno vodil proizvodnjo obdelave z odrezovanjem, od zasnovne izdelka in orodja, tehnologije izdelave, do vodenja orodne službe, zasedenosti strojev, kontrole itd. Za uteho naj povem, da so tudi oni še zelo na začetku. Mimogrede: kar so oni predstavljali na sejmu, je ekipa CAD/CAM v Saturnusu poleg drugega predlagala že pred dvema letoma.

SAJ NI RES, PA JE!

Aleksander Ambrož

GLAS SATURNUSA 7

PREGLED NOVOSTI

Osební računalniki: Tip XT izginja. Najbolj uporabni glede na ceno so 16-bitni računalniki AT, predstavljenih je bilo tudi precej 32-bitnih AT-jev. Zmogljivost prenosnih PC-jev (LAPTOP-ov) se povečuje, vanje se vgrajuje vse več komponent.

Mreže osebnih računalnikov: Večji vnos podatkov omogočajo neinteligentni osebni računalniki, ki imajo funkcijo terminalov in so priključeni na osrednji PC. Nosilci takih mrež so vedno močnejši in hitrejši osebni računalniki tipa 486. Vse več aplikacijskega SW je na operacijskem sistemu UNIX.

Računalniške komunikacije: Ponudba HW in SW se povečuje. Za povezave se uporablja v glavnem optični kabel. - Hitrost prenosa se povečuje (do 2,5 Gbaudov). - Velikost modemov za vsakdanjo rabo se manjša, njihova cena pa pada. - V ZRN se v projekte za medsebojno povezovanje vključuje pošta, ki nastopa tudi kot proizvajalec SW za komunikacijske potrebe. - Prikazane so bile že medsebojne povezave računalniških mrež preko satelita.

Varovanje in zaščita: Za varovanje podatkov in za primere požara, udarca strele, prekinitve toka ipd. ponujajo rešitve, kot so: brezprekinitveno napajanje, avtomatsko gašenje, trezorsko zapiranje, hranjenje podatkov v specializiranih skladiščih, uničevanje podatkov, na katerih so poslovne skrivnosti, z rezanjem.

Diski: So vse manjši (napovedani so že 1,6 colski), vse bolj zmogljivi (nobena redkost ni več 3,5 palčni disk s kapaciteto 1,3 Gb, torej eno milijardo in pol znakov), in vse cenejši.

Printerji: Izpis je vse kvalitetnejši, printerji pa vedno bolj trepžni (EPSON je izpisoval ves čas sejma neprekinjeno, to je 10 dni). Različne tehnike - laserski printerji, termo printerji, jet-ink printerji idr. - omogočajo reprodukcije iz video slik, tako da so slike (barvne, seveda) izdelane prej kot pri fotografu, njihova kakovost pa je primerna za v potni list. Za izpisovanje bar kod, ki so v uporabi vsepovsod, pa se ponujajo izredno majhni in visoko sposobni printerji.

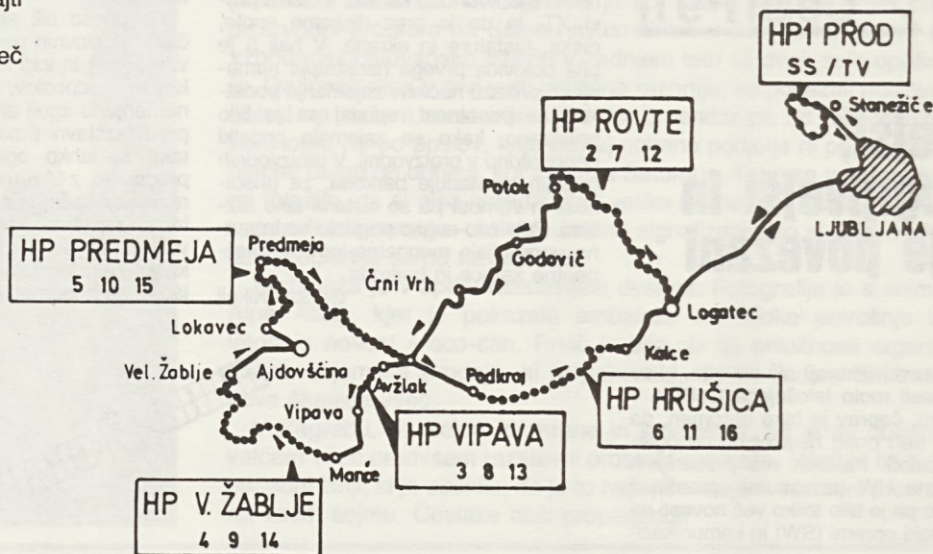
Franc Jerman

RALLY SATURNUS

Prvi motor na letošnjem Rallyju Saturnus bo zarohnel v petek, 24. maja ob 11.31, tekmovanje pa se bo končalo po 454 km vožnje še istega dne opolnoči. Za ljubitelje tega športa, ki jih v Saturnusu ni malo, objavljamo tudi skico proge. Udeležba bo letos najmanj tako močna kot lani, kajti tokrat naš rally ne šteje le za jugoslovansko in avstrijsko državno ter za evropsko prvenstvo, temveč tudi za Pokal srednje Evrope. To bo, pravi sekretar rallyja, nekdanji državni prvak v tem športu in naš sedanji sodelavec Janez Milavec, privabilo še kakih 20 zelo dobrih tekmovalcev, ki se sicer ne bi prijavi.

Predprijave že kažejo veliko zanimanje, saj je bilo do 22. aprila na spisku že 40 posadk. Do 10. maja, ko je zadnji rok, pričakujejo nad 110 prijav; zelo verjetno bo kandidatov celo več kot 130.

Letos bosta na rallyju nastopila tudi dve tovarniški ekipi; prijave so se že posadke Škode, ki doslej niso še nikoli nastopala na tem tekmovanju. Skorajda ni dvoma, da bodo prišli tudi vozniki iz Moskviča, tako kot že večkrat doslej.

NAŠI DRAGI DOMOVI IN PRIKOLICE

0 cenah letovanja odloča - delavski svet

Na spisek za okrevanje v zdravilišču je na predlog naše zdravstvene ambulante uvrščenih 32 delavcev. Sindikat je oddal še 12 imen; gre za sodelavce, ki so zdravljenja potrebni, na seznam pa niso prišli, ker obiskujejo druge zdravilnice. Odbor za delovna razmerja, ki je zasedal 15. aprila, je predlagal, naj gredo v zdravilišče tudi ti, če bodo pravočasno prinesli zdravstvena potrdila.

Drugo, kar je tega dne obravnaval Odbor za delovna razmerja DO, so bile letošnje cene letovanja v naših počitniških domovih in prikolicah. Termini so sicer že razdeljeni, Saturnužani so se pač za prijave odločali, ne da bi vedeli za ceno. Kadrovskega sektorja je predložil dve varianti: svojo lastno, oziroma »podjetniško«, po kateri naj bi se cene povešale za lansko stopnjo inflacije (za 100%), in sindikalno, po kateri naj bi zrasle le za toliko kot lanski osebni dohodki, torej za 55%. Samo za ilustracijo: po predlogu kadrovskega sektorja bi letos stalo bivanje s polno oskrbo za odraslega Saturnužana v Kranjski gori 280 din na dan, v Velem Lošinj pa 220

din na dan. Odbor je podprl predlog kadrovskega sektorja, pri čemer se sicer sam s seboj ni povsem strinjal. Zaradi tega se člani sicer niso pretirano vznemirjali, kajti njihov sklep ni obvezujoč; dokončna odločitev bo padla na seji delavskega sveta DO, ta pa bo še pred koncem aprila. Tako bodo prvomajski letovalci že vedeli, koliko naj plačajo za bivanje v domovih.

Čeprav bo torej ob izidu te številke že vse mimo, kljub temu povejmo argumente obeh strani. Sindikatovalih ni težko razložiti; njegovo stališče je pač, naj bi bilo delavcem omogočeno čim cenejše letovanje. Praksa, da se cene prilagodijo gibanju osebnih dohodkov, pa se je udomačila v letih, ko so plače skoraj avtomatično sledile inflaciji.

Predlog kadrovskega sektorja se sklicuje na dejstvo, da uporabniki naših počitniških zmogljivosti že zdaj ne plačujejo niti polovice ekonomske cene. Saturnus torej močno regresira dopustovanje teh delavcev, med katerimi skorajda ni tistih z najnižjimi osebnimi dohodki. Če bi se cene povečale manj od

V skladu skupne porabe so vsako leto rezervirana sredstva za vzdrževanje počitniških domov in prikolic - precej majhna sicer, kajti v primerjavi z iztržkom od gostov pomenijo le dobrih 10 odstotkov, delež pa bi bil še manjši, če bi bile počitniške zmogljivosti polno zasedene. Ostale stroške naj bi, idealno gledano, pokrivali gostje. V resnici pa so plačila gostov skupaj s sredstvi iz sklada skupne porabe lani pokrila komaj polovico vseh stroškov obratovanja počitniških zmogljivosti, manjkajoča sredstva pa so na koncu s tako imenovano svobodno menjavo prispevali tozdi.

Poglejmo še natančneje, kolikšen del stroškov pokrijejo samo plačila gostov. V Kranjski gori je 207 lanskih gostov za 909 dni letovanja plačalo približno 73.000 din; s tem so pokrili 30% celotnih stroškov doma. Dopustniki v Velem Lošinj, bilo jih je 423, so iz svojih žepov plačali nekaj manj kot 680.000 din in s tem pokrili približno 45% celotnih stroškov tamkajšnjega doma. V prikolicah je lani dopustovalo 227 Saturnužanov, s plačili v skupnem znesku 185.000 din pa so pokrili 35% stroškov.

Gledan v luči teh podatkov je predlog kadrovskega sektorja (oz. poslovodstva), da se cene letovanja povečajo za stopnjo inflacije, torej za 100%, še vedno širokogrudno. Stroški, ki jih bo nosilo podjetje, bi na ta način ostali približno na lanski ravni ali, še verjetneje, na nekoliko višji. Primanjkljaj v poslovanju domov in prikolic, ki so ga morali pokriti tozdi, je lani presegel 1,2 milijona din. Mali Janezek bi tu postavil značilno neumno vprašanje: ali to pomeni, da so cene letovanja prenizke ali da so stroški previsoki? Cene, pravijo v kadrovskem sektorju, so na približno enaki ravni kot v drugih počitniških domovih podjetij. Žal nam niso postregli s podatkom, ali tudi drugod pridelujejo tolikšno izgubo.

Uporabnikov pa seveda prav nič ne zanima, kolikšni so stroški obratovanja domov in prikolic; zanje je pač pomembno, če je cena bivanja ugodna v primerjavi s cenami drugih ponudnikov in če za to ceno dobijo tisto, kar si želijo. Podatek, da je naš dom v Kranjski gori preko vsega leta manj kot 10-odstotno zaseden, je sporočilo, ki bi ga bilo treba dešifrirati.

stopnje inflacije, bi se strošek podjetja realno še povečal.

Povedano v modernem jeziku: soočila se bosta dva interesa, podjetniški in sindikalni, »bojišče« pa bo delavski svet. Člani DS, ki so hkrati (še vedno) samoupravljalci in (večinoma) tudi člani sindikata, se bodo torej na seji spopadli sami s seboj. Ko boste to brali, bo že znano, kdo je zmagal.

Vita Cajnko

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO Saturnus v nakladi 2400 izvodov.

Uredniški odbor: Mensura Bašič, Zvone Debeljak, Brane Novak, Stojan Tršan, Richard Gerbec, Silvo Baznik, Josip Lukša, Sandi Hvala.

Glavna, odgovorna in tehnična urednica Vita Cajnko Javornik. Naslov uredništva: Saturnus, Ob železnici 16, 61110 Ljubljana, telefon 444-466 int. 225.

Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir.

Glasilo je brezplačno. Po mnenju sekretariata za informiranje IS skupščine SRS, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.